

Лацік Іван

студент

Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ БОБУ ОВОЧЕВОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРИЙОМІВ ВИРОЩУВАННЯ

Бобові – одні з найдавніших культур, які вирощує людство. Наприклад, історія вирощування гороху налічує близько 20 тисяч років, а соя була введена у культуру в XI ст. до н. е. на території північно-західного Китаю (китайська назва сої у перекладі означає «великий біб»). Бобові поєднують в собі два найважливіших процеси: фотосинтез та азотфіксацію. Завдяки цьому вони не лише забезпечують власні потреби в азоті, а й підвищують родючість ґрунтів та поліпшують екологію. Бобові культури мають унікальний хімічний склад, поєднуючи високий вміст білка з підвищеними кількостями жирів та вуглеводів. Завдяки цим своїм особливостям вони посідають чільне місце серед культур світового землеробства. Вирощування сої, гороху, квасолі, бобу – один з основних шляхів для подолання дефіциту продовольства на планеті.

Біб овочевий відноситься до холодостійких рослин. Молоді рослини легко переносять весняні приморозки. Оптимальна температура для росту рослин складає 18-22°C. Підвищення температури понад 30°C спричинює опадання квіток та зав'язі. Негативний вплив високих температур особливо проявляється на фоні повітряної і ґрунтової посухи. Для вирощування насіння бобу овочевого найкращими є чорноземи та темно-сірі опідзолені середньосуглинкові ґрунти з добрим забезпеченням вологою [1].

Осіню підготовку ґрунту проводять за схемою напівпару, що дає можливість провести сівбу рано навесні. Для підвищення врожайності насіння під зяблеву оранку доцільно внести органічні добрива, на які біб овочевий реагує позитивно. У насінництві краще використовувати широкорядний спосіб сівби з шириною міжрядь 45, 60 або 70 см, що дає можливість проводити сортові прочистки. Норму висіву насіння встановлюють з розрахунку 220-300 тис. рослин/га. Глибина загортання насіння до 8 см.

Впродовж вегетаційного періоду проводять міжрядний обробіток ґрунту, невисоке підгортання рослин та обприскують їх проти бобової попелиці та зернівки (брухусу). Підгортання підвищує стійкість проти полягання. До цвітіння біб позитивно відгукується на азотне підживлення з розрахунку 20-30 кг/га д.р. Рослини бобу цвітуть впродовж 20-25 діб, що підсилює матрикальну різноякісність насіння. За даними польських вчених, через 5-7 діб від початку цвітіння доцільно провести прищипування верхівок рослин, що прискорює досягання і дає можливість одержати вирівняне насіння високої якості.

Після досягання (почорніння або побуріння нижніх бобів) рослини скошують жатками і дозарюють у валках. У розсадниках ОН та ЕН використовують ручне обривання стиглих бобів у мішки чи корзини з наступним дозарюванням під навісами. Обмолочують на молотилках або комбайнами, але за умови мінімальних обертів та регулювання відстані між барабаном та підбарабанням. Пересушене насіння легко розколюється.

Сортова чистота насіння бобу складає для ОН і ЕН – 99% та РН1-3 – 98%. Схожість насіння має бути для ОН і ЕН - 95% і РН 80% при вологості 15%. В Україні біб овочевий відносять до малопоширених овочевих рослин. Вирощують сорти Карадаг (Кримська дослідна станція), Слобідські (ІОБ НААН України), Переможець (Коломийська дослідна станція) та багато місцевих форм [2].

Для отримання стабільно високих врожаїв зелених бобів сортів бобу овочевого на рівні 12,5–13,5 т/га відповідної якості за вирощування в умовах Правобережного Лісостепу України рекомендується:

- висівати сорти вітчизняної селекції, які є адаптованими до умов вирощування і реалізують генетичний потенціал на стабільно високому рівні;

- біб овочевий висівати впродовж квітня, проте віддавати перевагу більш раннім строкам сівби I-II декада квітня. Висівання бобу овочевого в пізні строки (1 декада травня) обумовлює зниження урожайності до 30 % порівняно з оптимальними строками сівби.

- рослини розміщувати за схемою 45×15 см (148,1 тис. шт/га), або 60×10 см (166,7 тис. шт/га);

– перед сівбою насіння обробляти біопрепаратом ризобіофіт (за титру бульбочкових бактерій *Rhizobiumleguminoragumbv. Viceae* $3,0-3,5 \times 10^9$ клітин/мл) з нормою витрати препарату 1 л/т насіння.

Список використаних джерел

1. Соколов В. М., Січкач В. І. Стан науково-дослідних робіт із селекції зернобобових культур в Україні. Збірник наукових праць СГІ –НЦНС. 2010. Вип. 15 (55). С. 6-13.
2. Чернецький В. М., Костюк О. О. Особливості формування якісних показників зелених бобів залежно від проведення інокуляції насіння бобу овочевого в умовах Лісостепу України. Практичні і теоретичні аспекти сучасного овочівництва: Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 40-річчю від дня заснув. дослід. станц. «Маяк». (Харків, 25 квіт. 2014 р.) Харків: «Маяк» НААН України, 2014. С. 144-147.